

KOVÁCS ATTILA
hunim@freemail.hu
PhD-hallgató (SZTE BTK)

„A nemzet érdekeit tartva szem előtt”

Mindszenty József koalíciós évekbeli
tevékenységéről

— „Keeping
in Mind the National Interests” —

DOI 10.14232/belv.2015.3.13

<http://dx.doi.org/10.14232/belv.2015.3.13>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this
article: Kovács Attila (2015): „A nemzet ér-
dekeit tartva szem előtt”. Mindszenty József
koalíciós évekbeli tevékenységéről. 27. évf. 3.
sz. 115–116. pp

ISSN 1419-0222 (print) ISSN 2064-5929
(online, pdf)

Creative Commons) Nevezd meg! – Így
add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-
ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

MIKLÓS PÉTER: „A nemzet érdekeit tartva
szem előtt”. Mindszenty József koalíciós évekbeli
tevékenységéről. Budapest – Szeged, 2014,
Barankovics István Alapítvány – Bálint Sándor
Szellemi Örökségért Alapítvány.

A fenti címmel jelent meg Miklós Péter
történész legújabb munkája, 2014-ben jelent
meg Budapesten, a Barankovics István Alapít-
vány és a Bálint Sándor Szellemi Örökségért
Alapítvány közös támogatása nyomán. A mel-
lékletekkel együtt 110 oldalas mű két ajánlást,
és írójának rövid szakmai életrajzi ismertetőjét
is tartalmazza. A szerző munkája több szem-

pontból is vonzhatja az igényes olvasóközönség
figyelmét. Elsőként azért, mert Mindszenty-
vel kapcsolatban nem a fősodorbéli írások közé
tarozik ez a könyvecske, hiszen Mindszenty
kevésbé ismert oldaláról igyekszik többet meg-
mutatni Miklós Péter.

A mű borítója izléses, összhangban áll az
elő és hátlapon szereplő Mindszentyt ábrá-
zoló képek komolyságával, és jól harmonizál
a korabeli fekete-fehér fotók decens stílusá-
val. Mindjárt a könyv elején egy tematikai-
lag logikusan felépített, és kellően informatív
tartalomjegyzékkel találkozhatunk. Mindezt
kiválóan egészíti ki a mű végén található képek
és dokumentumok jegyzéke. Mégpedig azért,
mert a képek és fotók alig ismertek, hiszen
a széles közvélemény, nem ezekről a kurió-
zum számba menő képi ábrázolásokról ismeri
Mindszentyt. A mű izgalmasságát nagyban
fokozza, hogy a szerző, a könyv eme utolsó ré-
szében olyan dokumentumokat közöl, amelyek
hitelességüknél fogva a maguk pöre valójában
tárják elénk a tényeket. Ráadásul a történelmi
hitelességet is következetesen fenntartja a szer-
ző azáltal, hogy a dokumentumok közlése
révén, a könyvben megfogalmazott állítások
könnyen ellenőrizhetőek. A végjegyzetek pe-
dig hűen idézik a korabeli magyar tudomá-
nyosság bevett publikációs szokását, így is
közelebb hozva az adott kort a mai olvasóhoz,
valamint lehetőséget ad arra, hogy hátralapoz-
va elmerülhessünk a szakszerűen összeállított
jegyzetek világában.

Maga a munka *in medias res* kezdéssel
máris a második világháború befejezése után,
az őszi hónapokba kalauzol minket. Elsőként
egy egyházi körlevél kiadása körüli eltúlzott
reakciókkal szembesülhetünk, amely körlevél-
nek közvetlenül a választások előtt való kiadása
teremtette meg a rendkívül feszült helyzetet. A
pártok vezető képviselői vérmérsékletüktől, és
ideológiai nézőpontjuktól függően, de egyhan-
gúlag, a közelgő választások direkt vagy indi-
rekt befolyásolásaként értékelték Mindszenty
lépését. Az alaphelyzet jobb megértéséhez
hozzátartozik, hogy hazánk ekkor még olyan

országként volt számon tartva, amely agreszszorként lejáratta magát a háborúban. Időben a világméretű konfliktus békeszerződéssel való lezárása előtt vagyunk. Magyarország minden belföldi fejleményét árgus szemekkel kísérték külföldről is. A körlevél előzményének pedig a magyarországi földreform tekinthető – tudjuk meg Miklós Péter munkájából. Érdekes ellentmondásokra mutat rá a szerző, amikor felhívja a figyelmet, hogy Mindszenty már a kezdet kezdetén, – ráadásul a kellő eréllyel – síkra szállt a felvidéki kisemmizett magyarság mellett, és érdekeiket nemzetközi fórumon is a legnagyobb aktivitással képviselte. Ehhez járul még, hogy a hercegprímás nem csak a jogfosztott és szociálisan ellehetetlenült magyarokért állt ki, hanem a magyarországi németek kollektív felelősségre vonását is helytelenítette. Ugyanakkor hevesen ellenezte az egyházi birtokok zömének a nincstelenek és rászorulóknak számára való kiosztását. Másik érdekesség, hogy a szerző láttatni engedi:

itt nem csak Mindszenty és a kommunista politikai elit huzakodásáról van szó egyszerűen. Megismerhetjük a titokzatos Balogh pátert, aki személyesen próbál közvetíteni, hol a kormánypártok felé gyakorol kritikát, – és inti őket önmérsékletre –, hol a katolikus klérus felső vezetését igyekszik kompromisszumokra rábírní. Ilyen eset például, amikor az egyházi körlevél kapcsán próbálja a politikai elitet megnyugtatni és hibáik felmutatása mellett, arra rávenni, hogy ne vessék el a súlykot az egyházzal szemben. Ehhez fogható az is, amikor közvetlen felettese segítségét kéri, hogy a klérusra hassanak a józan paraszti észre hivatkozva, és a fennálló hatalmi viszonyokat tudomásul véve reális politikai stratégiát folytassanak. Ami azt jelenti, hogy igyekszik Mindszentyéket rávenni arra, hogy ismerjék el a köztársaságot hivatalos államformának, valamint azt elérni, hogy a házasság felbontásába egyezzen bele az egyház. Ezeknek a politikai csatározásoknak a súlyát akkor érthetjük meg igazán, ha tudjuk, a közélet ekkoriban meglehetősen átpolitizált volt, köszönhetően a világhéges következményeinek, és

az amúgy is régóta fennálló hazai társadalmi feszültségek megoldatlanságának. Erre hoz megdöbbentő adatot Miklós Péter: 3,2 millió hold földet osztanak ki bőven több mint 600 ezer igénylő között. A nincstelenek, legföljebb egy holddal rendelkező állampolgárok aránya a magyar társadalomban még így is csak 17%-ra csökken (1941-ben ez még 46%!).

A könyvből megtudhatjuk még, hogy Mindszenty az egyre fokozódó nyomás ellenére is kiállt hívei mellett. Ha kellett kérvénnyel fordult a hatóságokhoz, ha kellett személyesen mutatott példát emberségből, és szolidaritásból. Érdekes analógiát tár elénk a szerző, amikor azzal szembeít minket, hogy a totális hatalom birtokában a politikai elit hogyan élt vissza hatalmával, hogyan építették ki uralmukat lépésről lépésre, elvtelen kiszolgálókat helyzetbe hozva. Ez az analógia ott érhető tetten a leginkább, amikor a kommunista politikai elit megpróbálja 1848-49 emlékét teljesen az aktuálpolitikai eseményeknek alárendelni, és 1948-49-ben a történelmet egyoldalúan átértelmezni, valamint saját magát legitimálni. Mindezt úgy, hogy ha kell szembement az ország érdekeivel. Legtöbb esetben a határainkon kívül rekedt magyarság érdekeit is semmibe vette, ha politikai motivációi vagy holdudvarának érdekei úgy kívánták. Ez tehát kiválóan rimel arra a párhuzamra, amit a szerző felvillant. Így értesülhetünk arról, hogy az elnyomó Habsburg hatalom már a kiegyezés idején hasonló stratégiákkal próbálkozott, ezt láthatjuk a '48-49-es események értékelésénél, az ideológia oktatási intézményeken keresztül való súlykolásán át, valamint bizonyos társadalmi csoportok egyoldalú kedvezményezésével, kiemelésével.

Természetesen a mű minden kuriózumát és érdekességét nem fedhetjük fel egy könyvismertetőben, de remélhetőleg a lényeg kiemelésével sikerült kedvet csinálni Miklós Péter könyvének olvasásához. Minden kedves érdeklődőnek ajánlom szeretettel ezt a munkát, amely továbbgondolkodásra készítheti az olvasót, ezzel is elősegítve hazánk egy zivatáros korszakának jobb megértését. *